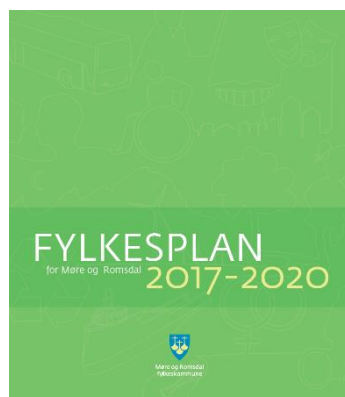

Gjennomgåande perspektiv i fylkesplanen

Rapport 2019

4

Gjennomgåande perspektiv

Dei gjennomgåande perspektiva er nasjonalt prioriterte samfunnsomsyn som fylkeskommunen – og kommunane og statsetatane – skal vurdere i alle planar og tiltak. Dei gjennomgåande perspektiva skal medverke til heilskapleg planlegging og tverrfagleg arbeid og leggje grunnlag for at fylkeskommunen skal kunne vareta sentrale formål i plan- og bygningslova. Perspektiva skal vurderast for alle tiltaka i handlingsprogramma.

I løpet av dei siste åra har fleire av desse samfunnsomsyna også fått eigne lover. I 2011 fekk vi Folkehelselova og i 2013 kom Diskriminerings- og tilgjengelova. På miljøområdet har vi m.a. Foreireningslova, Naturmangfaldslova, Vassforskrifta og Akvakulturlova.

To av desse omsyna er vurderte som så viktige i Regional planstrategi for 2016-2020 at dei har sine eigne regionale delplanar; folkehelse og klima og energi. Desse planane legg grunnlag for god oppfølging av desse viktige samfunnsomsyna. I tillegg har folkehelse kome inn som del av innsatsområde kultur i denne planen. Det betyr ikkje at dette berre skal følgast opp på kultursektoren – det betyr berre at kulturavdelinga koordinerer arbeidet.

Samfunnstryggleik og beredskap er også forhold som skal vurderast i alle planar og tiltak. Dette omsynet skal følgast opp i sektorane sine handlingsprogram og verksemdsplanar.

Fylkestinget vidarefører tre gjennomgåande perspektiv i fylkesplanen for 2017-2020:

- Klima og miljø
- Barn og unge
- Likestilling og inkludering

Klima og miljø

Natur- og kulturlandskapet i Møre og Romsdal er ein viktig ressurs for regional utvikling, og ein viktig faktor og ramme for sysselsetting, verdiskaping, busetnad og rekreasjon. Ein berekraftig arealpolitikk som tek omsyn til naturmangfaldet vil vere eit viktig verktøy for vidare utvikling i fylket. Alle avgjersler om lokalisering og utforming av næringsverksemd, bustader og infrastruktur vil påverke natur, energiforbruk og utslepp i lang tid framover. Paris-avtalen forpliktar Noreg til minst 40 prosent utsleppsreduksjon i 2030 samanlikna med 1990.

Fylkeskommunen skal vere pådrivar for utvikling av miljøvenleg teknologi og vere med på å prøve ut berekraftige, framtidige teknologiløysingar.

Klimaendringane vil sette samfunnet vårt på prøve, og det er viktig at vi både førevar oss på endringane og gjer vårt beste for å redusere omfanget av dei. For å nå dette målet må alle bidra til eit endra forbruksmønster. Barn og unge skal skape framtidens samfunn, og skulen har ei viktig rolle i dette arbeidet.

Førebygging av naturfarar og andre uønskte hendingar er særleg viktig i eit fylke med slik topografi som Møre og Romsdal, og vi må ha beredskap som reduserer skadeverknadene om noko likevel skulle skje.

Oppfølginga av klima og miljø som gjennomgåande perspektiv blir knytt til handlingsprogrammet til Regional delplan for klima og

energi. Klimaplanen tar opp tre utfordringar – korleis vi kan redusere utsleppa av klimagassar, korleis energibruken kan bli meir effektiv og med meir fornybar energi, og korleis vi kan tilpasse oss til klimaendringane.

Fylkesplanen skal bygge opp under målet i delplanen om at klimagassutsleppa i Møre og Romsdal skal, i forhold til utsleppa i 2009, reduserast med meir enn 10 prosent innan 2020.

Barn og unge

Barn og unge sin trivsel er viktig for framtidig busetting i fylket. Gode nærmiljø og moglegheiter til fritidsaktivitetar er naudsynt for å sikre barn og unge gode levekår, utviklingsmoglegheiter og trygge oppvekstmiljø.

Fylkeskommunen og kommunane pliktar å vareta barn og unges interesser i planlegginga. Kommunane har ei ordning med barnerepresentant – som fungerer varierende. Det er behov for klarare retningslinjer og innhald frå nasjonalt hald for ordninga. Fylkeskommunen vil prioritere opplæring av barnerepresentantane i kommunane.

Barn og unge skal kunne ta del i reelle politiske prosessar og få påverke sin eigen kvardag. Elevråd og ungdomsråd er viktige arenaer for demokratiopplæring. Ei fortsatt satsing på skoleing og støtte til desse organa vil vere viktig framover.

Barn og unge er ei viktig målgruppe for dei fylkeskommunale tenestene og det er behov for godt tverrfagleg arbeid for å kunne koordinere og utvikle tilboda. To område som blir viktig framover er rådgivartjenesta i vidaregåande skole og ei heilskapleg satsing på psykisk helse i skulen.

Likestilling og inkludering

Møre og Romsdal har lågare skår enn landsgjennomsnittet på 9 av 12 indikatorane i SSB sin likestillingsindeks. Arbeidsmarknaden er klart kjønnsdelt og det er eit tydelig kjønns-skille i jobbval, arbeidstid og løn. Fylkeskommunen vil prioritere tiltak som kan vere med å jamne ut desse skeivheitene.

Det er viktig å understreke at likestilling handlar om meir enn kjønn. Også eldre, funksjonshemma, innvandrarak og sårbar grupper er underrepresenterte på ei rekke samfunnsarenaer. Det må arbeidast for å inkludere desse gruppene i arbeids- og kvardagslivet. Både for den enkelte og for lokalsamfunna er det viktig å dra nytte av dei ressursane desse representerer. For innvandrarak er språkopplæring heilt sentralt her.

Det er grunnleggjande å oppnå likeverdige livsvilkår for personar med nedsett funksjonsevne mellom anna knytt til syn, hørsel, bevegelse og allergiar. Dei fysiske tilhøva skal vere utforma slik at dei i så stor utstrekning som mogleg kan brukast av alle utan spesielle tilpassingar eller hjelpemiddel.

Møre og Romsdal står ovanfor ei kraftig auke i delen eldre. Dette må takast omsyn til i fylkeskommunal- og kommunal planlegging, m.a. ved utdanning og rekruttering av helse- og omsorgspersonell. Gode transporttilbod og aktivitets- og kulturtilbod tilpassa eldre sine behov og ønsker er også viktig.

For meir kunnskap om dei gjennomgåande perspektiva, sjå

- «Utviklingstrekk i Møre og Romsdal 2016-2020»: www.mrfylke.no/rps
- Handbok for arbeid med dei gjennomgåande perspektiva i fylkesplanen: www.mrfylke.no/fylkesplan
- Fylkesstatistikk 2016: www.mrfylke.no/fylkesstatistikk
- Regional delplan for klima og energi: www.mrfylke.no/klimaplan
- Regional delplan for folkehelse: www.mrfylke.no/folkehelseplan

Kva var dei viktigaste tiltaka i fylkeskommunen i 2019?

Innhald

Miljø og klima	2
Barn og unge	6
Likestilling og inkludering (i dette også universell utforming)	11

Miljø og klima

Tiltak	Målgruppe	Ansvar
Miljøfyrtårn: 18 av 23 videregående skoler, 1 av 2 fagskoler og 4 av 4 av tannhelsetenesta sine kompetanseregioner, sentraladministrasjonen og fylkesbiblioteket er sertifisert miljøfyrtårn		Regional- og næringsavdelinga, utdanningsavdelinga fylkestannlegen, kulturavdelinga
Energieffektivisering bygg: <ul style="list-style-type: none"> • Reduksjon i straumforbruk på ca. 19 % sidan 2009. Noko som tilsvara 5,87 Gwh • Fasaderehabilitering ved Molde vgs og Sunndl vgs som gir betydeleg lågare energiforbruk. • Etablering av jordvarmeanlegg på Atlanten vgs som vil gi betydeleg lågare energiforbruk. 		Bygg- og eigedomsavdelinga
Fornybare energikjelder i bygg: Arbeid starta for å erstatta oljefyring med grunnvarme som oppvarmingskjelde på Molde vgs, Kristiansund vgs og Volda vgs.		Bygg- og eigedomsavdelinga
Miljøvennlig transport: Det er arbeid med auke i tal reisande med kollektivtransport. Resultat er 2,4 % auke for heile fylket ekskl. Ålesund, og 3,1 % auke i Ålesund.	Befolkninga	Samferdsels-avdelinga
Miljøkrava i dei nye ferjekontraktane gjer at fylkeskommunen har ein reduksjon på om lag 36.000 tonn CO2 årleg når dei nye ferjene er i trafikk. ENOVA har gitt tilsagn om støtte til ladeinfrastrukturen for el-ferjer for Sulapakken, Nordmørspakken, Romsdalspakken og Indre Sunnmøre.	Befolkninga	Samferdsels-avdelinga
Det er innført eit Business Intelligence-verktøy på samferdselsavdelinga, som verktøy for å tilpasse kollektivtilbodet.	Brukarar/ befolkninga	Samferdsels-avdelinga
Utvikla kollektivtilbod med gratis skyss for barnehagar i tidsrom med ledig kapasitet	Barnehagar	Samferdsels-avdelinga
Bypakke Ålesund er lokalpolitisk vedtatt	Befolkninga, kommune	Samferdsels-avdelinga, Ålesund kommune, Statens vegvesen
Arbeidar med å få Ålesund inn i ei ordning tilsvarande byvekstavtaleordninga i neste NTP	Befolkninga, kommune	Samferdsels-avdelinga, plan og analyseavd., Ålesund kommune

Implementert ruteendringar mot Ellingsøya og Giske kommune, etter ønsker frå publikum	Befolkninga	Samferdsels-avdelinga
Inngått avtale med bussoperatør for drift av busstilbod i Ålesundsområdet frå 2021. det er krav om eit gitt tal bussar med miljøvennleg teknologi.	Bussoperatør	Samferdsels-avdelinga
Arbeidd med utvikling av rutetilbod i Kristiansund	Befolkninga	Samferdsels-avdelinga, kommunar
Arbeidd med ein utviklingsplan for kollektivtransport i Ålesund. Skal bli ferdigstilt i 2020.	Befolkninga	Samferdsels-avdelinga, kommune, Statens vegvesen
Prosjektet «Smartere transport i Norge» går over fleire år, og skal resultere i ein mulegheitsstudie for autonome fartøy i byområda. Miljøvenleg teknologi er ein del av løysinga. I 2019 er arbeidspakke 1 ferdigstilt.		Regional- og næringsavdelinga samferdsels-avdelinga, Sintef, NTNU
Det er arrangert dialogkonferanse med næringa om turistruta Hellesylt -Geiranger, og SA-utvalet vedtok at det skal bli stilt krav om nullutsløppsløysingar.	Næringsliv	Samferdsels-avdelinga
Oppgåveansvarleg for «Grønt skipsfartsprogram» i transportgruppa i Nordsjøkommisjonen, for erfaringsutveksling.	Andre fylkeskommunar og regionar i Europa	Samferdsels-avdelinga
Pådrivar for statleg støtte til meir miljøvennleg ferjemateriell og miljøtilpassa kaier	Staten	Samferdsels-avdelinga, økonomi
Inngått kontrakt for ferjedrift på Ytre Sunnmøre	Ferjeoperatør	Samferdsels-avdelinga
Arbeidd vidare med delplan for samordna areal – og transportplanlegging i Ålesundregionen (no kalla PAKT)	Kommunar	Plan- og analyse, samferdsels-avdelinga
Blå-grønt forskingssamarbeid Det er gitt 5,0 mill kr i støtte til prosjektet «Blå-grønt samarbeid: Verdiskaping gjennom blå-grøne synergjar hos regionale forskingsmiljø». Prosjektet er eit samarbeid mellom Møreforsking, Runde Miljøsentar og NORSØK. Det skal utarbeidast ein samarbeidsmodell mellom dei tre partane, og dei faglege delprosjekta er innanfor kystøkologi og marine restråstoff.	Forskingsmiljø	Regional- og næringsavdelinga
Internasjonalt prosjekt for entreprenørskap og grønne arbeidsplassar EØS-prosjektet YENESIS, «Youth Employment Network for Energy Sustainability in Islands», i partnerskap med ti partnarar frå åtte europeiske land, er ført vidare. Hovudformålet med prosjektet er å førebygge og redusere arbeidsledigheit blant unge, gjennom fokus på blant annet entreprenørskap og grønne arbeidsplassar. Det er i 2019 m.a. førebudd showcases som skal gjennomførast fleire stader i Møre og Romsdal i 2020.	Ungdom/ unge voksne Næringsliv Kompetansmiljø	Regional- og næringsavdeling og samferdsels-avdelinga

<p>Marin forsøpling I regi av Vestlandsrådet er det etablert eit samarbeid med dei andre fylkeskommunane i kampen mot marin forsøpling. Det er i 2019 starta arbeid med ein felles strategi for arbeid med å redusere forbruk og forsøpling av plast frå eigen verksemd.</p>	Kommunane	Regional- og næringsavdelinga
<p>Kartlegging av marin natur Fylkeskommunen har prosjektleiing og har gitt støtte til Pilot for marin naturtypekartlegging på Søre Sunnmøre. Piloten utviklar ny metodikk for naturtypekartlegging i sjø, og vil gi unike kart over den marine naturen på Søre Sunnmøre. Resultatet vil danne grunnlag for vidare kartlegging av marin natur i Noreg.</p>	Kommunane	Regional- og næringsavdelinga
<p>Kunnskap om moglegheitene for fornybar energi Møre og Romsdal fylkeskommune jobber aktivt for å spre kunnskap om mulighetene for fornybar energi slik som biogass, sol, vann og vindenergi samt produksjon og bruk av hydrogen. Gjennom opprettelse av de tre sentrene for fornybar energi på henholdsvis Runde, Smøla og Tingvoll, samt gjennom støtte til utredninger og arrangering av seminar og workshops ønsker vi å øke interesse, og også finne ivrige aktører som klarer og ønsker å starte med ny fornybar energiproduksjon og bruk. Møre og Romsdal fylkeskommune har sammen med Sogn og Fjordane, Hordaland og Rogaland fylkeskommuner utarbeidet en strategi for produksjon og bruk av hydrogen langs kysten. Denne ble lagt frem for Vestlandsrådet 15 februar 2019. Fylkeskommunen ser også på mulighetene for å ta i bruk for eksempel biogass, el og hydrogen i de fylkeskommunale aktivitetene, slik som kollektivtransport</p>	Kommunane, fylkeskommunen, næringslivet	Regional- og næringsavdelinga
<p>Nettverk og samarbeid i kommunane * Partner i klimanettverk for kommunar på Sunnmøre og på Nordmøre. Representert i prosjektgrupper og styringsgrupper i prosjekta som arbeider med klimagassreducerande tiltak. * Bidrege aktivt inn i prosjektgruppe for Samordna klima-, areal- og transportplan i Ålesundsregionen (no PAKT). * Deltatt i klimanettverk for fylkeskommunane (nasjonalt kollegium)</p>	Kommunane	Regional- og næringsavdelinga, samferdselsavdelinga og plan- og analyseavdelinga
<p>Ta vare på kulturminne og kulturmiljø: Gjennom avgrensing, sikring og skjøtsel blir verdifulle kulturminne ivareteke</p>	Kommunar, innbyggjarar	Kulturavdelinga, kommunane
<p>Auka fokus på konsekvensane av klimaendringar for regional kulturarv gjennom arbeid med regional klimaplan og gjennom kartlegging av tilstand og sårbarheit</p>	Kommunane, fylkeskommunen, nasjonale styresmakter	Kulturavdelinga

Etablert samarbeid med klimaforskarar i fylket med bakgrunn i kartlegginga ovanfor	UIB, Bjerknessenteret	Kulturavdelinga
Starta kartlegging av tilstand og sårbarheit på kulturminner og kulturmiljø av nasjonal og regional verdi	Kommunar	Kulturavdelinga
Tilskot til skilting, skjøtsel og tilrettelegging av kulturminne	Kommunar, organisasjonar	Kulturavdelinga
Kartlegging og verdsetting av friluftsområde i kommunane	Kommunar	Kulturavdelinga, plan- og analyseavdelinga, Friluftsråda, kommunane
Miljøvenleg friluftsliv: Eablering av Skjærgardstenesten i Møre og Romsdal	Innbyggjarane, kommunane	Kulturavdelinga, Friluftsråda, Miljødirektoratet
Vidareutvikle morotur.no som friluftslivs- og reiselivsprodukt	Heile befolkninga	Kulturavdelinga, regional- og næringsavdelinga
Kunnskapsgrunnlag for ny politikk for anleggsutvikling for idrett og fysisk aktivitet er utarbeidd	Barn og unge 6-19 år, personar med funksjonsnedsetting, fysisk inaktive	Kulturavdelinga
Miljøvenleg bibliotek: Tilbyr e – bøker gjennom appen eBokBib	Innbyggjarane	Kulturavdelinga, kommunane

Barn og unge

Tiltak	Målgruppe	Ansvar
Ta i vare barn og unge sine interesser i planar: Vi har vore pådrivarar for og deltatt i KMD sitt arbeid med revidering av rettleiaren «Barn og unge og planlegging etter plan- og bygningsloven»	Kommunar og fylkeskommunar	Plan- og analyseavd., KS og KMD
Vi har følgt opp barn og unge sine interesser i kommunale plansaker – reist motsegn til 20 planar på dette grunnlaget	Barn og unge	Plan- og analyseavd.
Læreplassar for ungdom: Tiltett fast tre rådgjevarar formidling som arbeider for å få fleire læreplassar og lærebedrifter	Elevar / lærlingar,	Utdanningsavdelinga
Vidareført Aksjon Lærebedrift	Elevar / lærlingar, arbeidslivet	Utdanningsavdelinga
Trygt og forsvarleg skolemiljø: Gjennomføring av VIP og VIP makkerskap for å førebygge mobbing og sosial utestenging	Elevar	Skolane, utdanningsavdelinga
Alle vg skolar i Møre og Romsdal er i gang med skolering og etablering av innsatsteam mot mobbing i samarbeid med læringssenteret i Stavanger.	Elevar	Utdanningsavdelinga, PPT med fleire
Vidareført samarbeidsavtale med Molde kommune for å betre overgangar mellom skoleslaga	Elevar	Molde kommune, utdanningsavdelinga
Mobbeknapp innført	Elevar	Utdanningsavdelinga
NAV i skole. Formelt samarbeid mellom fleire vidaregåande skoler og NAV. Målsetning om at elevane lettare kan få tilgang til NAV sine tenester og rettleiing, gjennom at NAV er tilstades på skolene. Samarbeidet mellom NAV og skole blir meir formalisert og teneleg.	Elevar	NAV, skolane, utdanningsavdelinga
Implementering av handbok – rettesnor for arbeidet med skolemiljø	Elevar	Utdanningsavdelinga
Internasjonalt samarbeid: Rammesøknad for å lette arbeidet for skolane med å søke om pengar frå EU	Elevar / lærlingar	Utdanningsavdelinga
Tannhelsetenester til barn og ungdom: Har drive helsefremmande og førebyggjande arbeid på klinikk og gitt gratis tannbehandling til barn og ungdom til og med det året dei fyller 18 år. 19- og 20-åringar betaler 25 prosent av ordinær takst. Gruppa	Barn og unge definert i lov om tannhelse-tenester	Fylkestannlegen

barn og unge opp til 18 år under tilsyn har i 2019 omfatta 50 063 personar.		
Det utadretta arbeidet ovanfor barnehagar, skolar og helseinstitusjonar har auka frå 1872 timar i 2018 til 2369 timar i 2019.	Pasientgrupper definert i lov om tannhelse-tenester	Fylkestannlegen
Har tilsett spesialist i pedodonti (barnetannpleie) i den offentlege tannhelsetenesta ved Ålesund kompetanseklinikk.	Barn og unge definert i lov om tannhelse-tenester	Fylkestannlegen
Har starta eit fagleg samarbeid med Statens Barnehus i Ålesund, som bidrag til å styrke tilbodet til barn og ungdom som kan vere utsett for eller vitne til vald eller seksuelle overgrep.	Barn og unge definert i lov om tannhelse-tenester	Fylkestannlegen, Statens Barnehus
Har starta implementering av ny Nasjonal faglig Retningslinje for tannhelsetenester til barn og unge 0-20 år	Barn og unge definert i lov om tannhelse-tenester	Fylkestannlegen
Ungdomsmedverknad: Ungdomspanelet har hatt 8 møte (til saman 19 møtedagar) og handsama 43 saker, delteke i hovudutvalsmøter og delteke med innlegg på fleire konferansar	Ungdoms-representantar	Adm. Seksjon/ ungdomspanelet
Løfta fram kommunar som jobbar med å leggje til rette for medverknad, møteplassar, allsidig fritidstilbod og særskilt innsats for ungdom gjennom å kåre Årets ungdomskommune på ungdommens fylkesting	Ungdoms-representantar /ungdomsråd/ ungdom i fylket	Adm. Seksjon/ ungdomspanelet
Ungdomsmidlane – fordelt 250 000 kr til tiltaksom ikkje får pengar gjennom det ordinære budsjettet til fylkeskommunen	Ungdom i fylket	Adm. Seksjon/ ungdomspanelet
Brukt facebookside «ungdomspanelet i Møre og Romsdal» og instagram for å formidle relevant informasjon og aktivitet ut til ungdom i fylket + skrive kronikkar og fått oppslag i media m.a. om val av yrkesfag, medverking i planprosessar og inkludering av unge i politikken	Ungdom i fylket	Adm. Seksjon/ ungdomspanelet
Ungdomspanelet har jobba aktivt for å oppretthalde kontakt og støtte arbeidet til ungdomsråda/ ungdommens kommunestyre rundt i fylket	Ungdomsråd/ ungdommens kommunestyre /ungdom i fylket	Adm. Seksjon/ ungdomspanelet
Deltatt i arbeidet med å lage ein nasjonal rettleiar for ungdomsråd i samarbeid med Bufdir	Ungdomsråd/ ungdommens kommunestyre /ungdom i Noreg	Adm. Seksjon/ ungdomspanelet
Ungdomspanelet deltok i planlegginga og gjennomføringa av Nyttårskonferansen 2020 – tema berekraftig utvikling	Deltakrane på Nyttårs-konferansen (leiarar i offentleg sektor i Møre og Romsdal)	Plan- og analyse/ ungdomspanelet
Ungdomspanelet deltok i arbeidet med ny driftsmodell for UKM i Møre og Romsdal	Kommunene, URG og AU i UKM-systemet	Kulturavdelinga

By- og tettstadsutvikling. Perspektivet barn og unge ligg heilt sentralt i arbeidet med by- og tettstadsutviklinga i fylket. Å utvikle byrom i tettstadane som er attraktive for bruk og opphald for barn er eit overordna og grunnleggande mål. Tettstadprogrammet oppmodar kommunane til å gjere barnetrakkregistrering og sørge for god medverknad frå barn og unge som grunnlag for fysiske opparbeidingar.	Barn og unge	Regional- og næringsavdelinga
Lærlingekvotar fiskeri. Fylkeskommunen har ansvar for å tildele skule- og lærlingekvotar til fiskerinæringa. Dette er ei ordning for å mobilisere fiskerinæringa til å ta inn fleire lærlingar. Møre og Romsdal har ei stor fiskeflåte, og denne ordninga er godt kjent i næringa. Etter ein litt nølande start i 2015 med tilsaman 11 kvoter innvilga av Møre og Romsdal fylkeskommune i 2015 er ordninga blitt betre kjent, og i 2019 vart det innvilga 42 lærlingekvotar og 5 skulekvotar. Samanlikna med våre nabofylke har Møre og Romsdal eit vesentleg høgare tal med lærlingar som søker lærlingekvote.	Lærlingar	Regional- og næringsavdelinga
Barn og unge som målgruppe for samferdselstenester: Vi har deltatt i Samferdselsdepartementets arbeid med «Barnas transportplan», der vi har bidratt med fokus på barn og unges medverknad, mobilitetstilbod i distriktet og manglande ressursar, samttiltak retta mot barn som lever i vedvarande fattigdom	Barn generelt, barn i distrikta og barn i fattige familiar	Samferdselsdepartementet
Utvikla kollektivtilbod med gratis skys for barnehagar i tidsrom med ledig kapasitet	Barnehagar	Samferdselsavdelinga
Vi har deltatt på innovasjonscamp på Høgskolen i Molde, med tema bærekraftig omstilling og utvikling av bærekraftige produkter og tjenester for framtidens kunder, løysingar og teknologi.	Studentar	Ungt Entreprenørskap, samferdselsavdelinga
Det er arbeid med Team #, eit trafikktryggingstiltak med samlingar retta mot aldersgruppa 18-24 år.	Unge vaksne	Samferdselsavdelinga, Astero Kompetanse A/S
Det er arbeid med barnehagekampanjar med sikring av barn i bil	Foreldre til barn i barnehagar	Trygg trafikk
Barneteateret «Ville veier og vrangle skilt» har førestillingar på barneskolar i heile fylket	Barn i barneskolealder	Teatergruppe
Kulturtenester til barn og unge: Tildelt idrettsstipend til unge utøvarar og klubbar	Unge utøvarar, klubbar	Kulturavdelinga, Møre og Romsdal idrettskrets
Tildelt spelemidlar til lokale kulturbygg	Barn og unge, kommunar, frivillige lag og organisasjonar	Kulturavdelinga
Arrangert Frivilligforum	Frivillige lag og organisasjonar	Kulturavdelinga

Tilskot til prosjekt i frivillig verksemd	Frivillige lag og organisasjonar	Kulturavdelinga
Gjennomført Den kulturelle skolesekken for barn og unge i fylket 6 – 19 år.	Barn og unge 6-19 år	Kulturavdelinga, kommunane, Kulturtanken
Tildelt midlar til kunstinstusjonar for utvikling av produksjonar til Den Kulturelle skulesekken	Barn og unge	Kulturavdelinga
Gjennomført første DKS-konferanse	Tilsette i grunnskule, elevar og tilsette i vidaregåande skule, kulturskolar, kunstnarar, kunst- og kulturinstusjonar fylkesmannen, utdanningsavdelinga, Kulturtanken	Kulturavdelinga
Gjennomføre fylkeskulturkonferansen med tema barn og unge	Kommunene, kulturskolar, skole, Kulturtanken	Kulturavdelinga
Gjennomføre pilotprosjekt med 3-4 kommunar om å utarbeide temaplan for UNGkunst og kultur i Møre og Romsdal	Kommunane Kristiansund, Sunndal og Vestnes, ungdomspanelet, Kulturtanken (BUSK)	Kulturavdelinga
Utarbeide ny driftsmodell for UKM i Møre og Romsdal	Kommunene, URG og AU i UKM-systemet, ungdomspanelet	Kulturavdelinga
Starte opp utviklingsprosjekt "Skole - DKS".	Fagerlia VGS, Kulturtanken, utdanningsavdelinga	Kulturavdelinga
Gitt tilskot og rådgjeving til bygging av anlegg for friluftsliv og idrett for barn og unge gjennom spelemiddelordninga	Barn og unge 6-19 år	Kulturavdelinga
Kunnskapsgrunnlag for ny politikk for anleggsutvikling for idrett og fysisk aktivitet er utarbeid	Barn og unge 6-19 år, personar med funksjonsnedsetting, fysisk inaktive	Kulturavdelinga
Jenteløftet har som mål å få fleire jenter til å spele fotball lengre. Prosjektet jobber blant anna med å skape varige endringar i haldningane til jentefotball og hindre fråfall.	Barn og unge 6-25 år	Kulturavdelinga, Sunnmøre Fotballkrets Nordmøre og Romsdal Fotballkrets
Fylkeskommunen deltek i «Program for folkehelsearbeid i kommunene». Ei nasjonal satsing på barn og unge sin psykiske helse og rusmiddelforebygging, og i fylket er temaet «frå utenforskap til innanforskap»	Barn og unge 0-23 år	Kulturavdelinga

Formidla kunnskap frå «Nærmiljø og lokalsamfunn som fremmar folkehelse», det treårige nasjonale prosjektet vi har vore med i.	Kommunane	Kulturavdelinga, Ørsta, Volda, Ulstein, Ålesund, Sunndal og Giske kommunar, Høgskolen i Volda
Koordinert og drifta ordninga Kulturrabatt for ungdom	Ungdom 16-20 år	Kulturavdelinga, kulturinstitusjonar
Arrangert Bibliotekdagane med tema formidling	Ungdom 13-19 år	Kulturavdelinga
Koordinering av den nasjonale digitale lesekampanjen «Sommarles».	Barn og unge 6-13 år	Kulturavdelinga, kommunane
Koordinering av satsingane knytt til «Bokåret»	Barn og unge	Kulturavdelinga, kommunane
Samarbeid med dei Nynorske festspela om ein forfattarturne i 2 kommunar	Barn 12-13 år	Kulturavdelinga, Dei nynorske festspela
Driftstilskot til barne- og ungdomsorganisasjonar	Barn og unge	Kulturavdelinga
I samband med prosjektet "Ein bit Historia» er det sett i gang eit delprosjekt for å skape eit digital formidlingsunivers, med særleg fokus på å nå ut til barn og unge.	Kommunar, næringsaktørar, museum	Kommunar, museum, Kulturtanken,
Det er gjort ei kartlegging av tilrettelagte kulturstiar, og potensielle KUL-turar i Morotur	Kommunar, frivillig sektor, befolkninga,	Det er gjort ei kartlegging av tilrettelagte kulturstiar, og potensielle KUL-turar i Morotur
I samband med prosjektet "Ein bit Historia» er det sett i gang eit delprosjekt for å skape eit digital formidlingsunivers, med særleg fokus på å nå ut til barn og unge.	Kommunar Næringsaktørar Museum	Kommunar Museum Kulturtanken Høgare utdanning Forskingsaktørar Næringsaktørar
Det er gjort ei kartlegging av tilrettelagte kulturstiar, og potensielle KUL-turar i Morotur	Kommunar Frivillig sektor Befolkninga Reiselivsnæringa	Kulturavdelinga

Likestilling og inkludering (i dette også universell utforming)

Tiltak	Målgruppe	Ansvar
<p>Integrering : IMDi tilsett minoritetsrådgjevar i Møre og Romsdal som skal jobbe mot kjønnslemlesting, tvangsekteskap og negativ sosial kontroll. Arbeidsstad: Ørsta vgs</p>	Minoritets- ungdom og føresette, skolering av lærarar	IMDi, Utdanningsavdelinga
Tilsetting av to integreringsrådgjevarar som skal jobbe med oppgåver overført frå IMDi (regionreforma)	Kommunane	Utdanningsavdelinga
<p>Fire ulike pilotar er i gang innanfor vgo for vaksne for minoritetsspråklege. Alle pilotane er i samarbeid med kommunar, NAV Møre og Romsdal og lokale Nav-kontor. Løp i Industrimekanikarfag er i samarbeid med Maritim foreining Søre Sunnmøre (MAFOSS) Det er skreve samarbeidsavtalar med alle partar – alle parter deltar med finansiering av løpa.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Helsearbeiderfag i Vanylven: Herøy vgs ansvarlig - Helsearbeiderfag i Ulstein og omegn: Herøy vgs ansvarlig - Helsearbeiderfag i Rauma: Romsdal vgs ansvarlig for adm – Rauma vgs for faglig gjennomføring - Industrimekanikerfag i Ulstein: Herøy vgs ansvarlig 	Vaksne minoritets- språklege	Utdanningsavdelinga kommunar, NAV Møre og Romsdal og lokale Nav-kontor
Karriere Møre og Romsdal. Karriererettleiing for minoritetsspråklege vaksne. Grupperettleiing for vaksne der målet er å hjelpe dei til å utarbeide jobbsøknader, skrive CV og trene på ein intervjusituasjon.	Vaksne, minoritets- språklege	Utdanningsavdelinga
Den offentlege tannhelsetenesta har samarbeidsavtalar med flyktingtenesta i kommunane om å gi eit godt tilbod til denne gruppa, førebyggjande tiltak, tilpassa tiltak og betre informasjon	Asylsøkarar, flyktingar	Fylkestannlegen, kommunane
Fylkeskommunen har arrangert kurs for innvandrarar som ønskjer å starte verksemd i Norge, Starte bedrift i Norge. Opplegget inneheld 6 samlingar i Molde og Kristiansund, og er støtta av IMDi.	Innvandrarar	Regional- og næringsavdelinga, hoppid.no, Skatt Midt-Norge, Flyktinge-tenesta
Tildelt likestillingsprisen til Syriske Mayada Alfaiyad. Ho fekk prisen for å ha engasjert seg i lokalsamfunnet og sitt arbeid for å få andre innvandrerkvinner til å engasjere seg i lokalsamfunnet og få seg ein jobb.	Ein person, ei gruppe, organisasjon, skole/klasse,	Kulturavdelinga

	bedrift, kommune eller andre	
Kjønnslikestilling i utdanningsval- og arbeidsliv: Arbeidsgruppe: kjønnsperspektivet i arbeidslivet	Elevar	KS, partane i arbeidslivet, Utdanningsforbundet, elevorganisasjonen og fylkeskommunen
Starta prosjektet «Jenter i elektro»	Elevar	Utdanningsavdelings , koordinator på Romsdal videregående skole
Ungt Entreprenørskap har et program for videregående skole som heiter «Jenter og ledelse». Fleire skolar har gjennomført dette.	Ungdom	Ungt Entreprenørskap/ videregående skolar
Kjønnsperspektivet er følgt opp i handlingsplan for rekruttering, i HMS-rapporteringa og i lønnsstatistikken	Eigen organisasjon	Organisasjonsseksjonen
Tannklinikane er viktige kvinnearbeidsplassar, og over 90 % av dei tilsette i 2019 er kvinner. Andelen høgt utdanna unge kvinner (tannlegar) har auka dei siste åra som følgje av generasjonsskifte i denne yrkesgruppa med avgang av mannlege tannlegar.	Høgt utdanna kvinner	Fylkestannlegen
Inkludering i utdanning og arbeid: Vidareutvikling av I Ung. Eit alternativt skoleår, motivasjonsaktivitetar, arbeidspraksis og trening i grunnleggande ferdigheit.	Elevar som fell utanfor ordinær opplæring	Utdanningsavdelinga
Følgd opp mål- og tiltaksplan for IA-arbeidet i organisasjonen. Fylkeskommunen har forplikta seg til 4 IA-plasser; 1 i sentraladministrasjonen, 1 i tannhelsesektoren og 2 i utdanningssektoren. I tillegg har alle einingar lokale samarbeidsavtalar med NAV.	Arbeidstakarar som har behov for utprøving hos annan arbeidsgivar	Organisasjonsseksjonen Fagavdelingane Fylkestannlegen Videregående skolar
Universell utforming: I alle funksjonsprogram for nye/rehabilitering av tannklinikkar er det stilt krav om universell utforming for å imøtekomme krav og behov hos ulike brukargrupper i den offentlege tannhelsetenesta.	Brukarar av tannhelsetenesta og eigne tilsette	Fylkestannlegen
Arbeider kontinuerleg for at nettsidene til mrfylke skal vere mest mogleg universelt utforma	Alle	Org.avd. – Kommunikasjonsseksjonen
Gjennom ei satsing på klarspråkarbeider vi for at tekstar, i ulike kanalar skal vere enkle å lese og bli forstått av alle	Alle	Org.avd. – Kommunikasjonsseksjonen
Arrangert konferanse i nasjonalt nettverk om universell utforming i regional og lokal kollektivtransport i samarbeid med KMD.	Nasjonalt nettverk for universell utforming	Samferdselsavdelinga, KMD
Starta arbeid med ein kollektiv driftsstandard, som definerer korleis tilbodet skal vere ut frå passasjergrunnlaget		Samferdselsavdelinga

Etablert 50 innvendige skjermar for ruteinformasjon for alle knutepunkt og viktige haldeplassar. Arbeidar også med utvendige skjermar for Molde trafikkterminal, Moa trafikkterminal, Ålesund Rutebilstasjon og i Kristiansund.	Befolkninga	Samferdselsavdeling a
Brei annonsering av endring av rutetider, ved pressemeldingar, annonser på nettaviser, bruk av sosiale media og eige nettside, samt film på trafikkterminalar om kvar ein kan finne informasjon.	Befolkninga	Samferdselsavdeling a, kommunikasjonsavdelinga
Arbeidar med prioriterte framkometiltak for kollektivtrafikk i utviklingsplan for kollektivtransport i Ålesund	Befolkninga	Samferdselsavdeling a, kommunen, Statens vegvesen
Det er krav til universell utforming i alle nye kontraktsinngåingar for buss og ferje	Befolkninga	Samferdselsavdeling a
Stilt krav til søkjarar og gjeve rettleiing om utforming av anlegg ved søknad om spelemidlar	Kommunar Lag og organisasjonar	Kulturavdelinga Kommunar Søkarar
Arrangert eit kompetansehevande kurs for organisasjonar som vil legge best mogleg til rette for universell utforming av lokale og til dømes heimesider. Kurset heiter «Tilgjengelighetsmerket» og var i regi av Norske konsertarrangørar.	Kommunar Lag og organisasjonar/ arrangørar	Kulturavdelinga
Prosjektet «Trillevnlege turar» - morotur.no er tilrettelagt med turar som er tilgjengelege for funksjonshemma, og som har høgast mogleg grad av universell utforming.	Befolkninga i fylket, personar med nedsett funksjonsevne	Nordmøre og Romsdal friluftsråd, Kulturavdelinga
Tilrettelagt og prosjektert kulturstiar ved gravminner og andre arkeologiske funn, mellom anna Rødven, Hareid, Bremsnes, Holskeidet, Bjørset og Eidet i Surnadal	Befolkninga i fylket	Kulturavdelinga Kommunane
Alle bygg skal innan 2021 skiltas iht. fylkeskommunens skiltmal (Eigedomsstrategien sak U-24/17): Gjermundnes vgs, Atlanten vgs, Fagerlia vgs, Borgund vgs, Fræna vgs, Kristiansund vgs og Ulstein vgs er skilta utvendig i 2019.	Befolkninga, elevar, tilsette	Bygg- og eigedomsavdelinga
Innan vidaregåande utdanning er alle nybygg og rehabiliteringar gjennomført i samsvar med gjeldande lover og forskrifter og bruk av tredjepartskontroll for å verifisere at alle krav er følgde	Brukarar av vidaregåande skolar	Bygg- og eigedomsavdelinga
Arrangert plandag/fagsamling knytt til oppfølging av satsinga Leve heile livet. Hovudfokus var retta mot koplinga mellom helse og plan. Universell utforming var eit gjennomgåande perspektiv.	Tilsette i kommunane innan helse og omsorg og innan planlegging.	Plan- og analyse saman med Fylkesmannen
Fellesprosjekt med Husbanken rundt pilotprosjektet Planar og tiltak for eit aldrande Samfunn. Søkelys er retta mot kommunal bustadpolitikk/bustad for velferd. Tre pilotkommunar deltar i prosjektet; Ulstein, Ørsta og Volda.	Eldre og personar med funksjonsnedsetting	Plan- og analyse, Fylkesmannen, Husbanken

Deltatt i KS kommunenettverk for universell utforming	Kommunar og fylkeskommunar frå heile landet	Plan- og analyseavdelinga + intern arbeidsgruppe for universell utforming
Inkludering i kulturaktivitetar og fritid: Lagt til rette for leseopplevingar for dei som av ulike grunnar ikkje kan lese sjølve gjennom leseombodsordninga, kor frivillige les. Over 20 kommunar har et Bok til alle-bibliotek.	Dei som av ulike grunnar ikkje kan lese sjølv	Kulturavdelinga Folkebiblioteka Leseombod (frivillige)
Gjennom Kultursekken har alle barn og unge i grunnskule og vidaregåande skule fått oppleve eit mangfaldig kulturtilbod.	Skular	Kulturavdelinga
Drifta Råd for likestilling for personar med nedsett funksjonsevne og Fylkeselderådet	Befolkninga i fylket	Kulturavdelinga
Hatt fokus på likestilling og inkludering gjennom arbeid med helseløyper, tilretteleggande lågterskeltiltak og nærmiljøanlegg.	Alle innbyggjarar i fylket og besøkande	Kulturavdelinga
Kunnskapsgrunnlag for ny politikk for anleggsutvikling for idrett og fysisk aktivitet er utarbeid	Barn og unge 6-19 år, personar med funksjonsnedsetting, fysisk inaktive	Kulturavdelinga
Gitt arrangementstøtte til 6 folkebibliotek for å auke aktivitet og stimulere til samarbeid med frivillige	Alle innbyggjarane	Kulturavdelinga Folkebiblioteka
Gjennomført inspirasjonssamling for 20 frivillige leseombod og kontakter i samarbeid med "Leser søker bok"	Frivillige	Kulturavdelinga
Tilskot til arrangement i biblioteka knytt til "SamLES LITT"	Innbyggjarane	Kulturavdelinga Bjørnsonfestivalen
Lagt til rette for gode lesetilbod til svaksynte gjennom e-bøker og lydbøker	Befolkninga i fylket	Kulturavdelinga Kommunane
Tildelt midlar til prosjektet LIM – Likeverd – Inkludering og mangfald. Målet er å auke deltaking i kulturlivet av underrepresenterte grupper.	Frivillige lag og organisasjonar Kommunar	Kulturavdelinga Voksenopplæringsforbundet (VOFO)
Evaluering av God Helse partnerskapen er gjennomført og ny samarbeidsavtale med kommunane blir inngått i 2020. Avtalen skal medverke til ønska samfunnsutvikling og utjamning av sosiale helseforskjellar.	Kommunane	Kulturavdelinga